

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 36/2024-33

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu (sudca spravodajca) a sudcov Ladislava Duditsa a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátom JUDr. Mgr. Vladimírom Šiškom, Planckova 2, Bratislava, proti postupu Mestského súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. B3-12C/11/2020 (pôvodne vedenom na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. 12C/11/2020) takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Mestského súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. B3-12C/11/2020 (pôvodne vedenom na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. 12C/11/2020) **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Mestskému súdu Bratislava IV **prikazuje** v konaní sp. zn. B3-12C/11/2020 konať bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľke **priznáva** finančné zadosťučinenie v sume **2 000 eur**, ktoré **je** jej Mestský súd Bratislava IV **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Mestský súd Bratislava IV **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania v sume **713,96 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

Odôvodnenie :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky, skutkový stav veci a argumentácia sťažovateľky

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 4. januára 2024 domáha vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom mestského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. B3-12C/11/2020, pôvodne vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 12C/11/2020.

2. Z obsahu sťažovateľkou podanej ústavnej sťažnosti vyplýva, že napadnuté konanie, ktorého predmetom je vyporiadanie podielového spoluvlastníctva, začalo podaním žaloby na okresnom súde 10. februára 2020, pričom sťažovateľka má postavenie žalovanej strany. Sťažovateľka v podanej ústavnej sťažnosti namieta prietahový postup okresného súdu a mestského súdu v napadnutom konaní, a to už v jeho počiatkovej fáze pri vykonávaní úkonov podľa § 167 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), k čomu v súhrne zvýraznila, že *«V súčasnej dobe po takmer 4 rokoch existencie a vedenia napadnutého konania sa predmetné konanie nachádza iba v počiatkovej štádiu, v realizácii jednoduchých prvotných procesných úkonov zo strany súdu podľa § 167 CSP „Doručenie žaloby a vyjadrení“ (replika, duplika).»*. Podľa sťažovateľky *„súd v priebehu napadnutého konania postupoval a aj naďalej postupuje v konaní neefektívne, nehospodárne a v niektorých časových obdobiach dlhodobo nekonal vôbec. Napadnuté konanie je poznačené prietahmi spôsobenými nečinnosťou súdu, ako aj jeho nesprávnymi procesnými úkonmi. Zo správania a konania sťažovateľky, ako aj u zvyšných strán sporu nemožno vytknúť žiadne skutočnosti, ktoré by významne, či vôbec mali negatívny vplyv na dĺžku napadnutého konania. Rozhodujúcou okolnosťou vplyvajúcou negatívne na dĺžku napadnutého konania je výlučne nečinnosť súdu a jeho neefektívny postup, ktoré spoločne nielenže nesmerujú k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľky, ale spôsobili ako aj naďalej spôsobujú zbytočné prietahy v napadnutom konaní.“*.

3. V konkrétnostiach sťažovateľka podrobne rozoberá postup okresného súdu v napadnutom konaní pri realizácii jednotlivých procesných úkonov podľa § 167 CSP. V prvom rade sťažovateľka poukázala na to, že okresný súd v napadnutom konaní nezačal konať bezprostredne po doručení žaloby 10. februára 2020, ale až 3. júla 2020, keď pristúpil k doručovaniu žaloby žalovaným stranám. V časovom úseku napadnutého konania od 10. februára 2020 do 3. júla 2020 okresný súd vyrubil súdny poplatok z návrhu, vyzval žalobcov na zaplatenie vyrubeneho súdneho poplatku a na predloženie plnomocenstiev. Sťažovateľka k tomuto postupu okresného súdu z hľadiska jeho časovej realizácie namietla jeho vykonanie *„v oveľa kratšom čase 3 mesiacov, preto má za to, že v danom časovom období súd vykonal prietah v rozsahu 8 mesiacov“*. Okresný súd v čase od 3. júla 2020 pristúpil k doručovaniu žalobného návrhu sporovým stranám, ktoré sa k nemu vyjadrili po doplnení všetkých príloh zo strany okresného súdu v rôznych lehotách od konca marca 2021 do 2. augusta 2021, pričom ale žalovanej v II. rade bola žaloba doručená až 12. októbra 2021. V časovom úseku napadnutého konania od 12. októbra 2021 do 14. marca 2022 okresný súd nevykonal žiadny úkon, ktorým malo byť zaslanie vyjadrení žalovaných k podanej žalobe

žalobcom, v dôsledku čoho sťažovateľka hodnotí tento úsek konania ako priet'ah v trvaní 153 dní. Následne v čase od 25. júla 2023 a podľa sťažovateľky účinne od 5. septembra 2023 boli repliky žalobcov (okresnému súdu doručené v máji až júli 2022) doručované žalovaným vrátane sťažovateľky, pričom ich okresný súd/mestský súd doručoval neúplné/nekompletné (tento postup generoval opakované doručovanie), čo je „nesprávnym a chybným postupom – činnosťou, kedy stranám konania nedoručuje súdne zásielky kompletne, sa dopúšťa predlžovania už, tak dosť trvajúceho napadnutého konania (t. č. úkonov podľa § 167 CSP) bez toho, aby to bolo zapríčinené niektorou zo strán sporu napadnutého konania“. V takomto postupe okresného súdu/mestského súdu sťažovateľka nachádza priet'ah v trvaní 414 dní. Na zvýraznenie neefektívnej činnosti okresného súdu/mestského súdu v tejto časti napadnutého konania sťažovateľka zvýraznila, že „Nekompletné podania boli zároveň zo strany súdu doručované aj žalobcom, ktorí túto vadu tiež avizovali súdu vo svojich podaniach (č. I. 252 a 262).“.

4. V súhrne sťažovateľka poukázala na to, že do času podania ústavnej sťažnosti boli „zo strany súdu vykonávané zatiaľ iba prvotné jednoduché procesné úkony a od podania žaloby 10.2.2020 uplynuli už takmer 4 roky, kedy súd vo veci samej nevytýčil prvé pojednávanie. Keďže sa napadnuté konanie nachádza v počiatočnom štádiu (§ 167 CSP), nemožno ani len uvažovať o prípadnej náročnosti veci, pričom z obsahu súdneho spisu je zrejme, že strany sporu aktívne komunikujú a spolupracujú so súdom. Súdu sú pritom známe všetky ich adresy, na ktorých si preberajú súdne zásielky minimálne od 30.8.2021...“. Zároveň sťažovateľka prízvukovala, že „súd môže a pre rýchlosť konania by aj mal doručovať jednotlivé vyjadrenia strán sporu ostatným stranám sporu obratom. Neúplným doručovaním súdnych zásielok a ignorovaním žiadostí sťažovateľky o doručenie vyjadrení ostatných strán sporu (ktoré jej súd doposiaľ nedoručil ani po opakovaných žiadostiach sťažovateľky), tak zo strany súdu dochádza k porušeniu práva sťažovateľky na spravodlivý súdny proces; k porušeniu zásady kontradiktórnosti a rovnosti strán sporu, keď sa sťažovateľka vinou súdu nevie účinným spôsobom oboznámiť s vyjadreniami ostatných strán sporu a náležite sa k nim vyjadriť.“, čo sa v konečnom dôsledku u nej prejavuje v strate dôvery v rýchle a spravodlivé posúdenie veci súdom.

5. Sťažovateľka ústavnému súdu navrhla, aby nálezom takto rozhodol:

„1. Postupom Mestského súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. B3 - 12C 11/2020 bolo porušené základné právo sťažovateľky na prerokovanie jej veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Mestskému súdu Bratislava IV prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. B3 - 12 C 11/2020 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. Sťažovateľke priznáva finančné zadosťučinenie v sume 4.500 €, ktoré je Mestský súd Bratislava IV povinný zaplatiť v jej prospech do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Mestský súd Bratislava IV je povinný nahradiť sťažovateľke trovy konania...“

6. Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 36/2024-21 z 24. januára 2024 ústavnú sťažnosť sťažovateľky podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu.

II.

Vyjadrenie mestského súdu

7. Mestský súd v súhrne k svojmu postupu v napadnutom konaní zhrnul, že „*po doručení žaloby vykonával potrebné procesné úkony plynule a bez akýchkoľvek prieťahov. Následne dňa 13.01.2021 zaslal sťažovateľke, žalovanej, žalobu na vyjadrenie, ktorá v posledný deň lehoty na vyjadrenie požiadalo o predĺženie lehoty, pričom súd jej žiadosti vyhovel, vyjadrenie k žalobe bolo doručené súdu dňa 19.03.2021, dňa 31.03.2021 ďalšie prílohy. Súd odstraňoval závady v doručovaní žaloby žalovaným v 1.a 2. rade, potom postupoval podľa ust. § 167 ods. 3 a ods. 4 Civilného sporového poriadku. Sťažovateľka opäť žiadala súd o predĺženie lehoty na vyjadrenie. Následne súdu doručila predbežné vyjadrenie, potom vyjadrenie a ešte aj doplňujúce vyjadrenie. Posledné dňa 23.10.2023. Dňa 04.12.2023 bolo súdu oznámené, že dňa 30.10.2023 zomrela žalovaná v 1. rade, k čomu súd vykonal dopyt na notárku ohľadom oznámenia okruhu dedičov.*“.

8. Zákonný sudca mestského súdu doplnil predmetné vyjadrenie o ďalšie skutkové a právne okolnosti veci. V prvom rade poukázal na pandémiu koronavírusu, ktorá mala zásadným spôsobom ovplyvniť postup okresného súdu v napadnutom konaní a predstavovala zákonnú prekážku plynulého postupu súdu vo veci samej. Zároveň poukázal aj na rozhodovaciu prax ústavného súdu, ktorá aprobovala pandémiu ako objektívny dôvod majúci vplyv na plynulosť súdnych konaní. V ďalšom zákonný sudca poukázal na prerozdelenie predmetnej veci v mesiaci december 2022 novému zákonnému sudcovi, ktorý sa musel s vecou oboznámiť a ktorému bolo zároveň pridelených množstvo iných reštančných vecí, v dôsledku čoho nemohol objektívne pristúpiť k jej okamžitému vybavovaniu. Zákonný sudca je toho názoru, že „*Každé jednotlivé sporové konanie predstavovalo pre zákonného sudcu novú vec, ktorá si vyžadovala dôkladné naštudovanie spisu za účelom rozhodnutia o ďalšom postupe vo veci, pričom sudca bez uvedeného nemohol mať vedomosť o tom, ktoré konania sú ešte v štádiu tzv. písomnej fázy podľa § 167 CSP, v ktorých konaniach je možné vytýčiť pojednávanie a v prípade možnosti vytýčenia, koho na pojednávanie predvolať.*“ Zákonný sudca je si vedomý toho, že „*vysoká zaťaženosť súdu alebo sudcu nie je ospravedlniteľným dôvodom, na ktorý by bolo možné prihliadnúť z hľadiska hodnotenia neprimeranosti dĺžky konania*“, na druhej strane však zastáva názor, že „*je i tak potrebné poukázať na skutočnosť, že z hľadiska objektívnej možnosti sudcu zabezpečiť plynulosť a rýchlosť každého jednotlivého konania je primárnym určujúcim faktorom práve zaťaženosť zákonného sudcu. Je výrazný rozdiel v tom, či zákonný sudca má v rámci oddelenia stovky nerozhodnutých vecí rôznej skladby a zložitosti a zároveň nápad desiatok nových vecí mesačne, alebo má sudca pár desiatok nerozhodnutých vecí a nový nápad 4 až 5 vecí mesačne.*“ Ďalšou relevantnou skutočnosťou bola podľa zákonného sudcu zmena súdnej mapy, keď „*bolo prakticky nemožné v jednotlivých veciach vykonávať úkony.*“ Zákonný sudca taktiež poukázal na procesnú aktivitu sťažovateľky, ktorá sama žiadala o predĺženie lehoty na vyjadrenie k podanej žalobe a sama mala skresľovať priebeh jednotlivých úkonov tak, aby jej argumentácia vyznela ako opodstatnená. Napokon zákonný sudca poukázal na uznesenie ústavného súdu č. k. II. ÚS 311/2022-37 z 29. júna 2022 ako signifikantné rozhodnutie, v ktorom ústavný súd nevyslovil porušenie základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru pri konaní trvajúcom viac ako tri roky, ale menej ako štyri roky vrátane nenariadenia pojednávania vo veci samej počas celej posudzovanej

dobu konania a aproboval aj dobu pandémie COVID-19 ako objektívny dôvod nekonania súdu vo veci samej.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom mestského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. B3-12C/11/2020 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.1. Všeobecné judikatúrne východiská:

10. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť k všetkým vykonávaným dôkazom. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

11. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a obsahom práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 34/2020, IV. ÚS 77/2020, IV. ÚS 251/2021, III. ÚS 233/2022, III. ÚS 661/2022). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k označeným právam v zásade identické.

12. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu je účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (rovnako tak aj pri práve na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) v jeho všeobecnom poňatí odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia príslušného štátneho orgánu (I. ÚS 582/2015, I. ÚS 54/2016, I. ÚS 760/2016, I. ÚS 611/2017, IV. ÚS 21/2018, IV. ÚS 64/2020). Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby neodstráni. Ústavné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) sa splní až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty týkajúcej sa svojich práv (pozri napr. II. ÚS 26/95, I. ÚS 47/96, II. ÚS 22/96, II. ÚS 48/96, I. ÚS 55/97, I. ÚS 57/97, I. ÚS 92/97, I. ÚS 10/98, IV. ÚS 535/2013, I. ÚS 582/2015, I. ÚS 54/2016, I. ÚS 760/2016, I. ÚS 611/2017, IV. ÚS 21/2018, IV. ÚS 64/2020).

13. Ústavný súd v tejto súvislosti opakovane zdôraznil, že čl. 48 ods. 2 ústavy v relevantnej časti ustanovuje imperatív, ktorý platí pre všetky súdne konania a ktorý vyjadruje predovšetkým záujem o to, aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu, pretože jeho predlžovanie sa môže v konečnom dôsledku prejaviť ako odmietnutie výkonu spravodlivosti (PL. ÚS 25/01).

14. Povinnosť súdu a sudcu konať vo veci bez prietáhov vyplýva z Civilného sporového poriadku a je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Tento základný princíp konania je premietnutý do ďalších ustanovení Civilného sporového poriadku so zohľadnením osobitostí jednotlivých druhov konaní. Napríklad povinnosť súdu konať bez prietáhov vyplýva z § 157 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania, z § 153 CSP o sudcovskej koncentrácii konania, ďalej z § 168 – § 172 CSP o predbežnom prejednaní sporu a následkoch neprítomnosti strán, aj z § 179 ods. 1 CSP, podľa ktorého pojednávanie vedie súd tak, aby sa mohlo rozhodnúť spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania a účel tohto zákona, alebo § 183 ods. 1 prvej vety CSP, podľa ktorej pojednávanie sa môže odročiť len z dôležitých dôvodov.

15. Ústavný súd ďalej poukazuje na to, že nielen nečinnosť, ale aj nesprávna a neefektívna činnosť všeobecného súdu môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, a to v prípade, ak jeho činnosť nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ na neho obrátil s návrhom, aby o jeho veci rozhodol (IV. ÚS 22/02, III. ÚS 103/09). Teda zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (IV. ÚS 22/02, II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08, IV. ÚS 380/08, III. ÚS 103/09, I. ÚS 7/2011, IV. ÚS 103/2023, IV. ÚS 205/2023).

16. Prietahy v konaní či nečinnosť orgánu verejnej moci sú ústavným súdom hodnotené ako iný zásah orgánu verejnej moci, ktorý môže byť jedno či viacrázový, protiprávny a zároveň aj protiústavný útok týchto orgánov proti základným ústavou zaručeným právam (slobodám), ktorý v čase rozhodovania ústavného súdu predstavuje významné ohrozenie právne existujúceho stavu, pričom taký útok sám osebe nie je výrazom (výsledkom) riadnej rozhodovacej právomoci týchto orgánov alebo ich riadneho postupu. Z uvedenej fakticity musí preto následne vyplývať, že dôsledkom popísaného zásahu orgánu verejnej moci (jeho pasivity) nemožno čeliť inak než ústavnou sťažnosťou a na ňu nadväzujúcim nálezom ústavného súdu.

17. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu podľa týchto troch základných kritérií: zložitnosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (I. ÚS 54/2016, I. ÚS 611/2017, IV. ÚS 21/2018, I. ÚS 44/2018, IV. ÚS 95/2018, IV. ÚS 64/2020). Okrem toho sa prihliada aj na význam sporu pre účastníkov (Záborský a Šmáriková proti Slovenskej republike zo 16. 12. 2003, sťažnosť č. 58172/00).

18. Napokon aj Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo svojich rozhodnutiach (H. proti Francúzsku z 24. 10. 1989, Katte Klitsche de la Grange proti Taliansku z 27. 10. 1994

a Scordino proti Taliansku č. 1 z 29. 3. 2006) viackrát vyzdvihol dôležitosť správy súdnictva bez priet'ahov, ktoré môžu ohroziť jeho účinnosť a dôveryhodnosť.

III.2. Posúdenie veci:

19. Pokiaľ ide o zložitost' prípadu, môžeme hovoriť o skutkovej alebo právnej zložitosti. Môže ísť napríklad o vec, v ktorej vystupuje viacero strán (H. proti Spojenému kráľovstvu z 8. 7. 1987) alebo v ktorej je potrebné zabezpečiť rôzne dôkazy [Humen proti Poľsku (Veľká komora) z 15. 10. 1999]. Zložitost' prípadu môže taktiež súvisieť s prítomnosťou medzinárodného prvku (Neumeister proti Rakúsku z 27. 6. 1968).

20. Predmetom napadnutého konania je zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva k viacerým nehnuteľnostiam. Predmet napadnutého konania mestského súdu síce patrí do štandardnej agendy všeobecných súdov, avšak ústavnému súdu je z jeho rozhodovacej praxe známe, že predmetné spory sú skutkovo náročné, keďže sú viazané na znalecké dokazovanie a spravidla v nich vystupuje viacero účastníkov konania, tak ako to je aj v napadnutom konaní. Na druhej strane je však potrebné uviesť, že táto okolnosť sa žiadnym spôsobom neprejavila na dĺžke napadnutého konania okresného súdu/mestského súdu v jeho počiatocnej fáze, v rámci ktorej sa okresný súd/mestský súd obmedzil len na vykonávanie úkonov súvisiacich so zaplatením súdneho poplatku a úkonov podľa § 167 CSP.

21. V rámci hodnotenia druhého kritéria, a to správania účastníka konania, ústavný súd nezistil žiadne také skutočnosti, ktoré by mali akýkoľvek vplyv na dĺžku konania.

22. Posledným skúmaným kritériom je postup mestského súdu/okresného súdu v napadnutom konaní.

23. Ústavný súd musí v prvom rade prisvedčiť názoru sťažovateľky o priet'ahovom postupe okresného súdu už v počiatocnej fáze konania. Okresnému súdu bola doručená žaloba 10. februára 2020, ktorá bola ďalším podaním spoločnej právnej zástupkyne žalobcov v I. a II. rade doručeným okresnému súdu 19. februára 2020 doplnená o plné moci, čo bolo zistené samotnými stranami konania po kontrole konvertovania plných mocí ako súčasť žalobného návrhu. Okresný súd bol v napadnutom konaní po doručení obžaloby nečinný až do 23. júla 2020, keď na rozdiel od zistení sťažovateľky nedoručoval žalobu žalovaným stranám konania, ale vyzval žalobcov na oznámenie ceny, resp. konkrétne vyčíslenej sumy spoluvlastníckeho podielu, ktorého sa žalobcovia v I. rade až III. rade domáhajú, a to z dôvodu určenia výšky súdneho poplatku za konanie. Po doručení vyjadrení žalobcov v I. rade až III. rade (posledné doručené 18. augusta 2020) okresný súd pristúpil výzvou z 27. októbra 2020 k vyzvaniu žalobcov v I. rade až III. rade na zaplatenie súdneho poplatku vo výške 146,50 eur, ku ktorého úhrade došlo v čase od 27. októbra 2020 do 11. novembra 2020. Z uvedeného je zrejmé, že okresný súd pristúpil k realizácii povinnosti žalobcov v I. rade až III. rade uhradiť súdny poplatok až 23. júla 2020, pričom do toho času bol vo veci nečinný, a to od 10. februára 2020 do 23. júla 2020, čo ústavný súd hodnotí ako priet'ah v trvaní 5 mesiacov.

24. Okresný súd v napadnutom konaní začal vykonávať úkony podľa § 167 CSP až 13. januára 2021 (č. 1. 103 súdneho spisu), teda po 11 mesiacoch od doručenia žaloby, resp. žalobného návrhu a po 2 mesiacoch od úhrady súdneho poplatku aj posledným žalobcom. Okresnému súdu však nič nebránilo v tom, aby k doručovaniu žalobného návrhu žalovaným stranám pristúpil bezprostredne

po overení splnenia povinnosti zaplatiť súdny poplatok z návrhu (žalobný návrh doručený sťažovateľke 8. februára 2021, č. 1. 118 súdneho spisu). Okresný súd tak bol v napadnutom konaní nečinný 2 mesiace, pričom už na tomto mieste je potrebné poukázať na čisto administratívny charakter takéhoto úkonu. Z celkovej dosiaľ posudzovanej doby napadnutého konania v trvaní 11 mesiacov bol okresný súd nečinný 7 mesiacov. V súdnom spise (č. 1. 121 súdneho spisu) je zaevidovaná žiadosť sťažovateľky zo 17. februára 2021 o predĺženie lehoty na vyjadrenie aj z dôvodu zabezpečenia si právnej pomoci, ktorú sťažovateľka opakovala (č. 1. 125 súdneho spisu). Táto skutočnosť však nemala žiadny vplyv na postup okresného súdu v napadnutom konaní, keďže sťažovateľka vyjadrenie okresnému súdu v počte 33 strán doručila 19. marca 2021 (č. 1. 132 súdneho spisu). Okresný súd 30. apríla 2021 pristúpil k opätovnému doručovaniu žalobného návrhu žalovanej v I. rade a žalovanej v II. rade, a to aj napriek tomu, že už 8. februára 2021 vedel, že žalovaná v I. rade si zásielku v odbernej lehote neprevzala a žalovanej v II. rade zásielka nebola ani uložená na pošte z dôvodu, že adresát bol neznámy. Z uvedeného je zrejmé nesústredená činnosť okresného súdu v napadnutom konaní, keď k opätovnému doručovaniu zásielok obsahujúcich žalobný návrh mal a mohol pristúpiť bezprostredne po prijatí informácie o zlyhaní doručovania. V tomto kontexte sú obhajobné vyjadrenia mestského súdu o tom, že sťažovateľka mala lehotu takmer 1,5 mesiaca na vyjadrenie, čo má zámerne opomínať uviesť tak, aby vyznela dôvodne jej námietka o porušení rovnosti strán v napadnutom konaní, irelevantné. Okresnému súdu sa podarilo doručiť žalobný návrh žalovanej v I. rade až 21. júla 2021 (vyjadrenie okresnému súdu poskytla 2. augusta 2021, č. 1. 229 súdneho spisu) a žalovanej v II. rade sa žalobný návrh doručiť nepodarilo z dôvodu nezistenia aktuálnej adresy na doručenie písomností. Táto bola okresnému súdu oznámená samotnou žalovanou v II. rade až 30. augusta 2021 a žalobný návrh jej bol doručený až 12. októbra 2021 (č. 1. 241 súdneho spisu).

25. Okresný súd v napadnutom konaní pristúpil 14. marca 2022 k doručovaniu vyjadrení žalovaných v I. až III. rade žalobcom na repliku, k čomu mal a mohol pristúpiť už v skoršom období. Okresný súd mal k dispozícii vyjadrenia žalovanej vo IV. rade už 19. marca 2021, žalovanej v III. rade 31. marca 2021 a žalovanej v I. rade 2. augusta 2021. Je pravdou, že okresný súd zabezpečil, resp. zistil aktuálnu adresu žalovanej v II. rade až 30. augusta 2021, ale nič nebránilo okresnému súdu pristúpiť k doručovaniu vyjadrení žalovaných v I. rade a III. rade už v skoršom časovom období po doručení vyjadrení 19. marca 2021 a 31. marca 2021. Taktiež vyjadrenie žalovanej v I. rade bolo okresnému súdu doručené už 2. augusta 2021 a od tohto času malo/mohlo byť doručované žalobcom. Okresný súd bol nečinný v napadnutom konaní od 12. októbra 2021, keď bola poslednej žalovanej doručená žaloba, až do 14. marca 2022, keď okresný súd pristúpil k doručovaniu vyjadrení žalovaných v I., III. A vo IV. rade na vyjadrenia žalobcom, čo je doba prieťahu v napadnutom konaní v dôsledku nečinnosti okresného súdu v trvaní 5 mesiacov a nesústredená činnosť od 31. marca 2021 do 14. marca 2022 v trvaní 1 roka, keďže žiadna relevantná okolnosť okresnému súdu nebránila v tom, aby vyjadrenia žalovaných, ktorými už disponoval, doručoval žalobcom na repliku v zmysle § 167 CSP. Okresný súd tak v napadnutom konaní konal nesústredene alebo nekonal vôbec v trvaní 1 roka. Za zmienku stojí aj to, že pokyn vyššieho súdneho úradníka na doručovanie vyjadrení žalovaných žalobcom na repliku bol vydaný 14. marca 2022 (č. 1. 245 súdneho spisu), ale k realizácii tohto pokynu tým istým vyšším súdnym úradníkom došlo až 28. apríla 2022 (č. 1. 247 súdneho spisu). Žalobcovia v I. a II. rade poskytli okresnému súdu svoju repliku 17. mája 2022 a žalobkyňa v III. rade

sa vyjadrila 18. júla 2022. Okresný súd pristúpil 21. decembra 2022 (č. 1. 268 súdneho spisu) k doručovaniu replík žalobcov žalovaným na dupliku, k čomu mal a mohol pristúpiť v skoršom časovom období bezprostredne po ich doručení, minimálne od 18. júla 2022. Z obsahu súdneho spisu však bolo zistené, že k reálnemu výkonu pokynu vyššieho súdneho úradníka z 21. decembra 2022 došlo až 25. júla 2023 (č. 1. 272 súdneho spisu), resp. 5. septembra 2023 (č. 1. 275 súdneho spisu), čo je nečinnosť v trvaní bezprostredne 7 mesiacov a s ohľadom na možnosť doručovania repliky žalobcov v I. a II. rade, ktorú okresný súd dostal už 17. mája 2022, priet'ah v postupe okresného súdu v napadnutom konaní v trvaní 1 roka a 2 mesiacov. Následne boli mestskému súdu doručované dupliky žalovaných, pričom sťažovateľka mestskému súdu predbežnú dupliku doručila 2. októbra 2023 (č. 1. 330 súdneho spisu) a riadnu dupliku doručila 16. októbra 2023 (č. 1. 372 súdneho spisu). Posledným úkonom mestského súdu vo veci samej je úkon z 25. júla 2023, ktorým mestský súd doručoval repliky žalobcov žalovaným, ktorí sa vyjadrovali do konca mesiaca október 2023. Mestskému súdu bolo 4. decembra 2023 oznámené úmrtie žalovanej v I. rade a táto skutočnosť generovala ďalší postup mestského súdu týkajúci sa zisťovania okruhu dedičov po zosnulej.

26. Zhodnotením všetkých už identifikovaných období nečinnosti alebo nesústredenej činnosti okresného súdu/mestského súdu ústavný súd zistil, že z celkovej doby napadnutého konania od 10. februára 2020 do 4. januára 2024 bol okresný súd/mestský súd nečinný alebo konal nesústredene 2 roky a 9 mesiacov. Za časové obdobie 4 rokov tak okresný súd vykonal vo veci samej len tri procesné úkony (zaslanie žaloby žalovaným, zabezpečenie repliky a dupliky) a jeden úkon týkajúci sa vedenia konania spočívajúci vo vyrubení súdneho poplatku z návrhu, čo ústavný súd hodnotí optikou vlastnej rozhodovacej praxe tak, že ak nečinnosť súdu charakterizuje konanie ako celok, nemá význam hodnotiť sporadické úkony súdu (II. ÚS 200/05, I. ÚS 398/08, IV. ÚS 60/09, I. ÚS 76/09, I. ÚS 289/2010, IV. ÚS 407/2023). Vzhľadom na uvedené ústavný súd hodnotí celý posudzovaný časový úsek napadnutého konania od 10. februára 2020 do 4. januára 2024 (keď bola ústavnému súdu doručená ústavná sťažnosť sťažovateľky) ako priet'ah v trvaní 3 rokov a 11 mesiacov. V dôsledku tohto záveru tak postupom mestského súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

27. V závere svojej argumentácie aj v kontexte zákonným sudcom konštatovanej preťažnosti ústavný súd napriek pochopeniu organizačných a personálnych ťažkostí pripomína, že otázka množstva vecí, personálne a organizačné problémy súdu nie sú v kontexte ustálenej rozhodovacej praxe ESLP aj rozhodovacej praxe ústavného súdu v zásade ústavne významné pre posúdenie toho, či došlo k zbytočným priet'ahom v konaní (I. ÚS 19/00, I. ÚS 28/01, I. ÚS 50/01, I. ÚS 108/02, I. ÚS 38/03 I. ÚS 127/04, II. ÚS 311/06, IV. ÚS 66/2023). Ústavný súd vníma problém nadmernej zaťažnosti všeobecných súdov, avšak zároveň poukazuje na to, že je úlohou zmluvných štátov nastaviť si svoj právny systém takým spôsobom, aby boli súdy schopné zaručiť každému právo na rozhodnutie v primeranej lehote (rozsudok Veľkej komory vo veci Sürmeli proti Nemecku z 8. 6. 2006, sťažnosť č. 75529/01, bod 129). Chronické, resp. dlhotrvajúce preťaženie súdov nemôže ospravedlniť neprimeranú dĺžku konania (Probstmeier proti Nemecku z 1. 7. 1997, sťažnosť č. 20950/92, bod 64). Taktiež opakované zmeny zákonného sudcu, ktoré spomaľujú konanie z dôvodu, že nový sudca sa musí s vecou oboznámiť, štát nezabavujú jeho povinnosti

týkajúcich sa požiadavky primeranej lehoty (Lechner a Hess proti Rakúsku z 23. 4. 1987). Opakované pridelovanie predmetnej veci zákonným sudcom na prerokovanie a rozhodnutie teda nemožno považovať za relevantnú procesnú aktivitu všeobecného súdu, pričom táto aktivita je dôsledkom iných, s konaním bezprostredne nesúvisiacich skutočností – napr. personálne zmeny na súde, práceneschopnosť zákonného sudcu a pod. (II. ÚS 444/2014). V konečnom dôsledku nerešpektovanie požiadavky na prejednanie záležitosti v primeranej lehote (resp. požiadavky na konanie bez zbytočných prietáhov) sa môže negatívnym spôsobom prejavovať na dôveryhodnosti justície ako takej (Katte Klitsche de la Grange proti Taliansku z 27. 10. 1994, bod 61).

28. Ústavný súd taktiež nemohol uznať obranu mestského súdu spočívajúcu v pandemickej situácii, v dôsledku ktorej nemohol okresný súd v napadnutom konaní konať, resp. riadne postupovať, keďže (i) vykonávanie úkonov konania podľa § 167 CSP má len písomný charakter, pri ktorom nedochádza k vzájomnému kontaktu strán konania, a (II) ústavný súd už aj s prihliadnutím na okolnosti veci uzavrel, že okresný súd/mestský súd konal v napadnutom konaní prietáhovo v dôsledku nielen nečinnosti, ale predovšetkým nesústreďenej činnosti, a to pri vykonávaní procesných úkonov vo veci samej majúcej administratívnu povahu, v dôsledku čoho ani objektívnymi okolnosťami spôsobená prekážka (pandémia ochorenia COVID-19) nie je v okolnostiach danej veci spôsobilá zbaviť okresný súd/mestský súd zodpovednosti za jeho neefektívny postup, nečinnosť a neprimeranú celkovú dĺžku konania v jeho počiatkovej fáze v konfrontácii s procesnou aktivitou súdu spočívajúcou vo vykonaní 3 procesných úkonov a jedného úkonu vedenia konania v priebehu štyroch rokov (obdobne tak aj II. ÚS 29/2023, I. ÚS 114/2023, I. ÚS 414/2023).

29. V konfrontácii s obranou mestského súdu o tom, že ústavný súd v uznesení č. k. II. ÚS 311/2022-37 z 29. júna 2022 nedospel pri konaní trvajúcom viac ako tri roky, ale menej ako štyri roky k záveru o porušení základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd konštatuje, že okolnosťami tam uvedenej právnej veci sa nezaoberal. Východiskovou skutočnosťou v posudzovanej veci nie je ani nenariadenie pojednávania vo veci samej, ale nečinnosť a nesústreďená činnosť okresného súdu/mestského súdu pri vykonávaní úkonov administratívneho charakteru, ktoré boli zo strany súdu vykonávané v značných časových odstupoch, čo nezodpovedalo skutkovej alebo inej situácii v súdnom spore.

30. Napokon v reakcii na obranu mestského súdu o povinnosti využiť nielen sťažnosť predsedovi súdu ako účinný prostriedok nápravy, ale aj nutnosti/povinnosti strany vyčkat' na realizáciu predsedom súdu prijatých opatrení ústavný súd mestskému súdu pripomína, že ESLP k sťažnosti na prietahy v konaní predsedovi príslušného súdu v zmysle § 62 ods. 1 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov uvádza, že tento prostriedok nápravy nemožno považovať za postačujúci a účinný na odstránenie protiprávneho stavu zapríčineného porušením práva na prerokovanie veci v primeranej lehote. Dôvodom jeho neakceptácie je neefektívnosť priameho odstránenia prietáhu v súdnom konaní nariadením, aby sudca vo veci konal v stanovenej lehote. Navyše rozhodnutie o sťažnosti neukladá náhradu škody spôsobenej porušením tohto práva (Ištván, Ištvánová proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 30189/07; Komanický proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 40437/07, Csákó proti Slovenskej republike z 25. 6. 2013, sťažnosť č. 47386/07, Klinovská proti Slovenskej republike z 8. 10. 2013,

sťažnosť č. 61436/09, Bednár proti Slovenskej republike z 8. 10. 2013, sťažnosť č. 64023/09, Grešáková proti Slovenskej republike z 22. 11. 2016, sťažnosť č. 77164/12 a ďalšie).

31. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal. Vzhľadom na to, že mestský súd vo veci do dňa vydania tohto nálezu nerozhodol, ústavný súd mu prikázal v konaní vedenom pod sp. zn. B3-12C/11/2020 konať bez zbytočných prietahov (bod 2 výroku nálezu).

IV.

Primerané finančné zadost'učinenie

32. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

33. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

34. Sťažovateľka požiadala o priznanie finančného zadost'učinenia vo výške 4 500 eur z dôvodu prietahov mestského súdu v napadnutom konaní.

35. Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (III. ÚS 45/2012, IV. ÚS 132/2012, I. ÚS 70/2012, I. ÚS 44/2018, IV. ÚS 95/2018, I. ÚS 341/2018, III. ÚS 187/2018, IV. ÚS 64/2020, tiež Zongorová proti Slovenskej republike z 19. 1. 2010, sťažnosť č. 28923/06 a Ďurech a ďalší proti Slovenskej republike zo 7. 7. 2009, sťažnosť č. 42561/04).

36. Ústavný súd dospel k záveru, že celé napadnuté konanie vyhodnotil ako prietahové, a to v trvaní 3 rokov a 11 mesiacov. S prihliadnutím na identifikovanú dobu prietahov a svoju vlastnú rozhodovaciu prax (IV. ÚS 21/2018, I. ÚS 44/2018, IV. ÚS 95/2018, I. ÚS 341/2018, III. ÚS 187/2018, IV. ÚS 64/2020, IV. ÚS 103/2023) priznal sťažovateľke sumu primeraného finančného zadost'učinenia vo výške 2 000 eur (bod 3 výroku nálezu).

37. Pri posudzovaní výšky primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd zohľadnil aj judikatúru ESĽP (Scordino a ďalší proti Taliansku z 27. 3. 2003, sťažnosť č. 36813/97 oddiel I, Horváthová proti Slovenskej republike zo 17. 5. 2005, sťažnosť č. 74456/01, Palgutová proti Slovenskej republike zo 17. 5. 2005, sťažnosť č. 9818/02, Švalík proti Slovenskej republike z 15. 2. 2005, sťažnosť č. 51545/99).

38. Sťažovateľka požadovala priznanie finančného zadost'učinenia vo výške 4 500 eur. Vzhľadom na to, že ústavný súd priznal sťažovateľke finančné zadost'učinenie vo výške 2 000 eur, vo zvyšnej časti návrhu sťažovateľky nevyhovel (bod 5 výroku nálezu).

V. Trovy konania

39. Sťažovateľka v petite ústavnej sťažnosti navrhla, aby jej ústavný súd priznal náhradu trov konania.

40. Podľa § 73 ods. 1 zákona o ústavnom súde trovy konania pred ústavným súdom, ktoré vzniknú účastníkovi konania, uhrádza účastník konania.

41. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

42. Ústavný súd priznal sťažovateľke trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta z 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2024, a to prevzatie a príprava zastupovania, písomné podanie sťažnosti ústavnému súdu. Vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby v sume 343,25 eur (1/4 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby v sume 13,73 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Za 2 úkony právnej služby patrí sťažovateľke náhrada trov konania vo výške 686,50 eur a dvakrát režijný paušál vo výške 27,46 eur, spolu tak suma 713,96 eur (bod 4 výroku nálezu).

43. Priznanú náhradu trov konania je mestský súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

44. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. marca 2024

Libor Duľa
predseda senátu